

Dokazování - Rakousko

OBSAH

- 1 Důkazní břemeno
 - 1.1 Jaká jsou pravidla týkající se důkazního břemena?
 - 1.2 Existují pravidla, která vylučují některé skutečnosti z důkazního břemene? Ve kterých případech? Je možné i tak vyvrátit určité právní domněnky předložením důkazu?
 - 1.3 Do jaké míry musí být soud přesvědčen o pravdivosti faktu, aby na něm založil rozsudek?
- 2 Provádění důkazů
 - 2.1 Provádí soud dokazování pouze na návrh účastníků nebo může soudce v některých případech provádět důkazy i z vlastního podnětu?
 - 2.2 Je-li návrhu účastníka na provedení důkazu vyhověno, co následuje?
 - 2.3 Ve kterých případech může soud zamítnout návrh účastníka na provedení dokazování?
 - 2.4 Jaké existují druhy důkazních prostředků?
 - 2.5 Jaké jsou metody dokazování pomocí svědků a jak se liší od dokazování pomocí znalců? Jaká jsou pravidla pro předkládání písemných důkazů a znaleckých posudků?
 - 2.6 Mají některé způsoby dokazování větší důkazní sílu než jiné?
 - 2.7 Jsou pro prokázání určitých skutečností povinné určité způsoby dokazování?
 - 2.8 Mají svědci ze zákona povinnost svědčit?
 - 2.9 Ve kterých případech mohou svědci odmítnout vypovídat?
 - 2.10 Může být osoba, která odmítne vypovídat jako svědek, sankcionována nebo přinucena podat svědectví?
 - 2.11 Existují osoby, od nichž nelze vyžadovat svědectví?
 - 2.12 Jaká je úloha soudce a účastníků při výslechu svědků? Za jakých podmínek lze svědka vyslechnout prostřednictvím videokonference nebo jiných technických prostředků?
- 3 Hodnocení důkazů
 - 3.1 Jestliže účastník získal důkaz nezákonným způsobem, existují omezení přípustnosti takového důkazu při rozhodování?
 - 3.2 Jsem-li účastníkem řízení, bude moje tvrzení považováno za důkaz?

1 Důkazní břemeno

1.1 Jaká jsou pravidla týkající se důkazního břemena?

Účastníci jsou v zásadě povinni uvést všechny skutečnosti nezbytné k prokázání svých tvrzení (povinnost tvrzení) a předložit příslušné důkazní návrhy (§ 226 odst. 1, § 239 odst. 1 rakouského občanského soudního řádu (*Zivilprozessordnung – ZPO*)). I v případě, že bude skutkový stav i nadále nejasný, tzn. nelze říci, že by tvrzení účastníka bylo pravdivé, ale ani to, že by bylo nepravdivé (tzv. stav „*non liquet*“), musí soud přesto o věci rozhodnout. V takovéto situaci se použijí ustanovení o důkazním

břemenu. Každý účastník nese důkazní břemeno týkající se splnění všech skutkových podmínek vyplývajících z právní normy pro něho příznivé. Za běžných okolností musí žalobce tvrdit všechny skutečnosti, které odůvodňují jeho nárok, zatímco žalovaný musí tvrdit všechny skutečnosti, které odůvodňují jeho námitky vůči nároku. Žalobce mimo to nese také důkazní břemeno týkající se splnění procesních podmínek.

1.2 Existují pravidla, která vylučují některé skutečnosti z důkazního břemene? Ve kterých případech? Je možné i tak vyvrátit určité právní domněnky předložením důkazu?

Skutečnosti důležité pro rozhodnutí ve věci musí být dokázány, pokud se nejedná o skutečnosti, které dokazování nepodléhají. Dokazovat se nemusejí uznané skutečnosti (§ 266 a 267 ZPO), skutečnosti obecně známé (§ 269 ZPO) a právně předpokládané skutečnosti (§ 270 ZPO).

Uznanou skutečností se rozumí situace, kdy účastník uvede, že skutkové tvrzení protistrany je správné. Takováto shodná tvrzení účastníků má soud zásadně považovat za pravdivá a vycházet z nich při svém rozhodování, aniž by bylo nutné je dokazovat.

Skutečností obecně známou se rozumí skutečnost, která je všeobecně známá (je známá nebo spolehlivě a bez problémů kdykoli zjistitelná libovolně velkému počtu osob) nebo známá soudu (nalézacímu soudu z jeho úřední činnosti nebo je bez dalšího zřejmá ze spisů).

Ze skutečností obecně známých soud z úřední povinnosti vychází při rozhodování, aniž by musely být tyto skutečnosti tvrzeny nebo dokazovány.

Zákonná domněnka vyplývá přímo ze zákona a jejím důsledkem je převrácení důkazního břemene: Protistrana strany řízení, v jejíž prospěch taková domněnka svědčí, musí předložit důkaz opaku. Musí dokázat, že i přes existenci zákonné domněnky neexistují předpokládané skutečnosti, resp. předpokládaný právní stav.

1.3 Do jaké míry musí být soud přesvědčen o pravdivosti faktu, aby na něm založil rozsudek?

Účelem soudního řízení je přesvědčit soudce o jisté skutečnosti. Zpravidla se musí předpokládat „vysoká pravděpodobnost“. „Absolutní jistota“ není pro přesvědčení soudce nezbytná.

Odstupňování požadované míry dokazování je upraveno částečně zákonem, částečně judikaturou a pohybuje se od „značné pravděpodobnosti“ k vyšší „pravděpodobnosti hraničící s jistotou“ nebo k nižší „převažující pravděpodobnosti“. V posledně uvedeném případě mají podle občanského soudního řádu (§ 274 ZPO) dostatečnou důkazní sílu *fumus boni juris* nebo osvědčení. Rovněž i tak zvaný evidentní důkaz (důkaz *prima facie*) vede ke snížení požadované míry dokazování a hraje roli při překonávání důkazní nouze v žalobách na náhradu škody: v případech typického průběhu událostí, kdy se na základě životních zkušeností dá předpokládat určitá příčinná souvislost nebo zavinění, považují se tyto skutkové podmínky i v jednotlivých případech za prokázané na základě zřejmosti.

2 Provádění důkazů

2.1 Provádí soud dokazování pouze na návrh účastníků nebo může soudce v některých případech provádět důkazy i z vlastního podnětu?

Dokazování se provádí z úřední povinnosti nebo na návrh některého z účastníků. V řízeních, která jsou ovládána zásadou vyšetřovací (soud musí skutkový stav relevantní pro rozhodnutí ve věci zjistit z úřední povinnosti), není návrhu stran na provedení dokazování zapotřebí. V běžném řízení podle rakouského občanského soudního řádu může soudce i bez návrhu provádět všechny důkazy, od kterých lze očekávat, že povedou k objasnění podstatných skutečností (§ 183 ZPO). Soudce může účastníkům nařídit, aby předložili listinné důkazy, může požadovat ohledání na místě nebo nařídit provedení důkazů formou znaleckého posudku nebo výslechem účastníků. Předložení listinných důkazů však může být nařízeno pouze tehdy, pokud se na ně odvolával alespoň jeden z účastníků. Důkaz listinou nebo výslechem svědků nemůže být proveden tehdy, pokud s tím nesouhlasí ani jedna strana. Ve všech ostatních případech se důkazy provádějí na základě návrhu některého z účastníků.

2.2 Je-li návrhu účastníka na provedení důkazu vyhověno, co následuje?

Důkazy se obvykle provádějí při ústním jednání ve věci. Během tzv. „přípravného jednání“ (§ 258 občanského soudního řádu) vypracuje soud ve spolupráci s účastníky, resp. s jejich zástupci program řízení, který obsahuje také program týkající se provádění důkazů. Je-li to však nezbytné, může se kdykoli konat další projednání průběhu řízení. Po provedení důkazů se s účastníky projednává výsledek (§ 278 občanského soudního řádu). Důkazy musí být zásadně provedeny přímo soudcem, který ve věci rozhoduje. V případech upravených výslovně zákonem lze důkazy provádět také v rámci právní pomoci. Účastníci jsou k provádění důkazů předvoláni, přičemž jsou s účastí na provádění důkazů spojena různá práva, jako je například právo klást otázky svědkům nebo znalcům. Důkazy se vždy provádí z úřední povinnosti a zásadně i v případě, kdy se účastníci (i přes předvolání) k provedení důkazů nedostaví.

2.3 Ve kterých případech může soud zamítnout návrh účastníka na provedení dokazování?

Návrh účastníka na provedení důkazů se zamítne, pokud jej soud považuje za nepodstatný (§ 275 odst. 1 ZPO) nebo pokud byl podán s úmyslem protahovat řízení (§ 178 odst. 2, § 179, § 275 odst. 2 ZPO). Je také možné stanovit lhůtu pro provedení důkazů, pokud je pravděpodobné, že by se tím řízení prodloužilo (§ 279 odst. 1 ZPO); po uplynutí lhůty může být návrh na provedení důkazů odmítnut. Návrh na provedení důkazu může být odmítnut rovněž tehdy, jestliže není nutný, protože soud už je přesvědčen, jestliže skutečnost nemusí být prokazována nebo jestliže je provedení důkazu zakázáno. V případech, kdy je provedení důkazu spojeno s náklady (např. znalecký posudek), uloží soud účastníkovi, který důkaz navrhl, aby složil zálohu. Nebude-li tato záloha ve stanovené lhůtě zaplácena, lze následně důkaz provést pouze tehdy, pokud to nezpůsobí průtahy v řízení.

2.4 Jaké existují druhy důkazních prostředků?

Rakouský občanský soudní řád upravuje pět „klasických“ druhů důkazních prostředků: důkaz listinou (§ 292 až 319), výpověď svědka (§ 320 až 350), znalecký posudek (§ 351 až 367), ohledání (§ 368 až 370) a výslech účastníků (§ 371 až 383). V zásadě lze jako důkazní prostředek přijmout jakýkoli myslitelný zdroj informací, který bude podle svého charakteru přiřazen k některému z výše uvedených důkazních prostředků v souladu s předpisy.

2.5 Jaké jsou metody dokazování pomocí svědků a jak se liší od dokazování pomocí znalců? Jaká jsou pravidla pro předkládání písemných důkazů a znaleckých posudků?

Výslech svědků se provádí jednotlivě bez přítomnosti svědků, kteří mají být vyslýcháni následně. Tímto je zabráněno vzájemnému ovlivňování svědeckých výpovědí. Jsou-li výpovědi svědků protichůdné, mohou být svědkové vyslýcháni zároveň. Výslech svědků je zahájen informativními otázkami, jejichž smyslem je určit, zda není svědek nezpůsobilý svědčit, zda neexistují důvody pro odepření jeho výpovědi nebo zda neexistují okolnosti, které by mu bránily složit přísahu. Poté je svědkům připomenuta povinnost říkat pravdu a trestní následky křivé výpovědi, načež se přistoupí k vlastnímu výslechu svědka tím, že je požádán, aby uvedl své osobní údaje. Následně je svědek vyslýchán ve věci samé. Účastníci mají právo se výslechu svědka účastnit a se svolením soudu mu klást otázky. Soudce je oprávněn zamítnout nevhodné otázky. Svědek je zásadně slyšen přímo při jednání u soudu, který věc projednává a rozhoduje. Za určitých podmínek je však možné, aby byl výslech svědka proveden prostřednictvím právní pomoci (§ 328 občanského soudního řádu).

Znalec je považován za „pomocníka“ soudu. Zatímco svědek podává výpověď týkající se skutečností, znalec zprostředkovává soudci odborné znalosti a vědomosti, které soudce nemůže mít. Znalecký důkaz musí být v zásadě proveden před nalézacím soudem, který věc projednává a rozhoduje. Ustanovení znalce může být provedeno i bez návrhu. Znalec je povinen předložit svůj náález a posudek. Ústní posudek soudního znalce musí být přednesen během ústního jednání ve věci. Písemné posudky musí znalec na ústním jednání vysvětlit, je-li o to požádán účastníky. Náález a posudek musí být odůvodněny. Soukromé posudky se nepovažují za znalecké posudky ve smyslu občanského soudního řádu. Mají status soukromé listiny.

Čistě písemné řízení není podle rakouského práva přípustné. Protože však nejsou důkazní prostředky žádným způsobem omezeny, mohou být výpovědi svědků předkládány v písemné formě. Takovéto důkazy je však nutno považovat za listinné důkazy, které podléhají volnému hodnocení důkazu soudem. Považuje-li to ovšem soud za nezbytné, je svědek povinen dostavit se k soudu, pokud se obě strany nevysloví proti výslechu.

2.6 Mají některé způsoby dokazování větší důkazní sílu než jiné?

V občanském soudním řádu je zakotvena zásada „volného hodnocení důkazů“ (§ 272). Hodnocením důkazů se rozumí přihlídnutí k výsledkům provedených důkazů soudem. Při tomto svém hodnocení není soud vázán žádnými zákonnými ustanoveními týkajícími se důkazů, nýbrž je podle svého osobního přesvědčení povinen posoudit, zda je důkaz správný, či nikoliv. Hierarchie důkazních prostředků neexistuje. Písemné důkazy, pokud se nejedná o znalecký posudek, se považují za listinné důkazy. Tuzemské veřejné listiny se pokládají za pravé, tzn., že existuje domněnka, že byly skutečně vydány tím subjektem, který je označen jako její původce. Pro účely dokazování se také plně předpokládá jejich úplná obsahová správnost. Jedná-li se o soukromé listiny a jsou-li podepsány, přijímají se také plně jako důkazy toho, že prohlášení v nich obsažená pocházejí od osoby, která je podepsala. Jejich obsahová správnost vždy podléhá volnému hodnocení důkazů soudem.

2.7 Jsou pro prokázání určitých skutečností povinné určité způsoby dokazování?

Rakouský občanský soudní řád nevyžaduje, aby se v určitých případech povinně prováděly určité důkazy. Výběr důkazních prostředků není ovlivněn ani výší nároku.

2.8 Mají svědci ze zákona povinnost svědčit?

Svědkové jsou povinni se k soudu dostavit, vypovídat, a jsou-li k tomu vyzváni, složit přísahu. Jestliže se řádně předvolaný svědek nedostaví k ústnímu jednání bez dostatečné omluvy, uloží soud nejdříve pořádkovou pokutu, a pokud se svědek ani poté

nedostaví, nařídí soud jeho nucené předvedení na jednání. Pokud svědek odmítne vypovídat, aniž by uvedl důvody, nebo pokud jsou jeho důvody neoprávněné, může být k výpovědi přinucen. Křivá výpověď svědka před soudem bude mít za následek zahájení trestního řízení proti jeho osobě.

2.9 Ve kterých případech mohou svědci odmítnout vypovídat?

Existují-li důvody pro odepření výpovědi (§ 321 občanského soudního řádu), má svědek právo odmítnout odpovědět na otázku nebo jednotlivé otázky. Právo na úplné odepření výpovědi neexistuje. Takovými důvody jsou veřejné pohoršení nebo nebezpečí trestního stíhání svědka nebo osoby jemu blízké, přímá majetková újma pro tytéž osoby, státem uznávaná povinnost mlčenlivosti, povinnost mlčenlivosti uložená advokátovi, zákonnému zastoupení zájmové skupiny nebo dobrovolnému kolektivnímu profesnímu sdružení ve věcech týkajících se pracovního a sociálního práva, možné vyjádření uměleckých nebo obchodních tajemství a výkon volebního nebo hlasovacího práva, které bylo zákonem prohlášeno za tajné. Soud musí svědka před jeho výslechem o těchto důvodech poučit. Jestliže si svědek přeje využít možnost odepřít výpověď, musí pro to uvést důvody.

2.10 Může být osoba, která odmítne vypovídat jako svědek, sankcionována nebo přinucena podat svědeckví?

O tom, zda je odepření výpovědi svědkem oprávněné, rozhoduje soud usnesením. Pokud svědek odmítne vypovídat, aniž by uvedl důvody, nebo pokud jeho důvody nepovažuje soud za oprávněné, může být k výpovědi přinucen (§ 354 exekučního řádu, *Exekutionsordnung – EO*). Jako donucovací prostředek přichází v úvahu peněžitá pokuta nebo v omezeném rozsahu trest odnětí svobody. Svědek nese vůči účastníkům odpovědnost za veškerou škodu, která jim v důsledku neoprávněného odepření výpovědi vznikne.

2.11 Existují osoby, od nichž nelze vyžadovat svědeckví?

Výpověď nelze požadovat po osobách, které nebyly nebo nejsou schopny vnímat skutečnosti, které mají být dokázány, nebo sdělit, čeho byly svědky, tj. osoby, které jsou „absolutně“ fyzicky nezpůsobilé svědčit (§ 320 bod 1 občanského soudního řádu). V případě nezletilých osob nebo osob trpících duševní chorobou je tedy nutno v každém jednotlivém případě rozhodnout, zda se jedná o osobu nezpůsobilou k podání svědecké výpovědi, či nikoli. Existují také tři případy „relativní“ nezpůsobilosti svědčit (§ 320 bod 2 až 4 občanského soudního řádu): nezpůsobilé svědčit jsou církevní osoby s ohledem na informace svěřené jim v rámci zpovědi nebo v jiných souvislostech, na něž se vztahuje duchovní úřední povinnost mlčenlivosti, státní úředníci v souvislosti s úřední povinností mlčenlivosti za předpokladu, že nebyli této povinnosti zbaveni, a mediátoři s ohledem na informace, které jim byly svěřeny nebo s nimiž byli jinak seznámeni v rámci mediace.

2.12 Jaká je úloha soudce a účastníků při výslechu svědků? Za jakých podmínek lze svědka vyslechnout prostřednictvím videokonference nebo jiných technických prostředků?

Soud musí klást svědkům vhodné otázky týkající se těch skutečností, které mají být prostřednictvím jejich výpovědí dokázány, a ohledně těch okolností, na kterých se jejich vědomosti zakládají. Účastníci mají právo se výslechu svědků účastnit a klást jim se souhlasem soudu otázky zaměřené na objasnění nebo doplnění jejich výpovědí. Nevhodné otázky je soudce oprávněn zamítnout. Výpověď svědka musí být zaznamenána, pokud jde o její zásadní obsah, a je-li to nutné, také doslovně. Obrazové nebo zvukové nosiče, resp. data na nich uložená se obvykle považují za předměty ohledání. Důkaz ohledáním se provádí přímým smyslovým vnímáním vlastností nebo stavu věcí soudem. Vzhledem k zásadě přímosti, která stanoví, že soud provádí dokazování při jednání, jsou takové důkazní prostředky přípustné pouze tehdy, pokud není k dispozici přímý důkazní prostředek, např. svědek. Výslech svědka za použití videotechnologie je v zásadě možný a měl by být s ohledem na zásadu hospodárnosti řízení prováděn namísto výslechu svědka prostřednictvím institutu právní pomoci. Od roku 2011 jsou všechny soudy vybaveny technickými zařízeními, která umožňují pořádání videokonferencí.

3 Hodnocení důkazů

3.1 Jestliže účastník získal důkaz nezákonným způsobem, existují omezení přípustnosti takového důkazu při rozhodování?

Jestliže účastník při obstarávání důkazu poruší smluvní závazek, ustanovení soukromého práva nebo dobré mravy, může soud takovýto důkaz přijmout a zhodnotit, avšak účastník bude povinen uhradit vzniklou škodu. Jestliže účastník při obstarávání důkazu poruší ustanovení trestního práva chránící základní práva a svobody stanovené ústavou (např. dopustí-li se ublížení na zdraví, únosu, nutí-li svědka podat výpověď), jsou takto získané důkazy nepřipustné a soud je nesmí přijmout. Existují-li pochybnosti o tom, zda byl spáchán trestný čin, může soud přerušit občanskoprávní řízení až do vynesení konečného rozsudku v trestním řízení. Jestliže trestný čin spáchaný při zajišťování důkazu neporušuje současně základní práva a svobody stanovené ústavou, považuje se sice dotčený účastník za trestně odpovědného, avšak takovýto důkaz není nepřipustný. Nepřipustné jsou pouze takové nezákonně získané důkazy, které negativně ovlivnily povinnost soudu zjišťovat pravdu a tím porušily záruku pravdivosti a správnosti rozsudku.

3.2 Jsem-li účastníkem řízení, bude moje tvrzení považováno za důkaz?

Výslech účastníků řízení je rovněž považován za důkazní prostředek. Stejně jako svědci mají i účastníci povinnost se dostavit, vypovídat a složit přísahu. Účastníci řízení však nemohou být nuceni k tomu, aby se k soudu dostavili nebo před ním vypovídali. Jakékoli neodůvodněné nedostavení se účastníka k řízení nebo neposkytnutí výpovědi, musí soud posoudit za pečlivého zhodnocení všech okolností. Pouze v řízení o určení nebo popření otcovství nebo v řízení o rozvodu je možné použít donucovací prostředky, aby bylo zajištěno, že se účastníci k soudu dostaví. To, že účastník nesplní svou povinnost vypovědět pravdu, se – na rozdíl od svědka – nepovažuje za trestný čin, pokud křivá výpověď není učiněna pod přísahou. Výslech účastníků může soudce nařídit i bez návrhu.

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Poslední aktualizace: 02/06/2018